

DECEMBER 2021

MOESPRAAT

Nieuws en info van en voor moestuin vrijwilligers

Een overzicht van wat we hebben gedaan dit jaar, toelichting op veel gestelde vragen en iets over wat we de komende weken en in 2022 van plan zijn.

Groenten in de groentetuin

Tomaat, spercie/pronk- tuinboon, peultjes en erwten, groene-, witte-, rode-, palm-, boeren-spitskool, eikenblad-pluk-roodlof-div. sla, zoete aardappel, paksoi, prei, ui, knolselderij, koolrabi, (snij)biet, andijvie, venkel, pompoen, mosterdbladd, rucola, bimi, rabarber.

(Vaste) planten in de kruidentuin

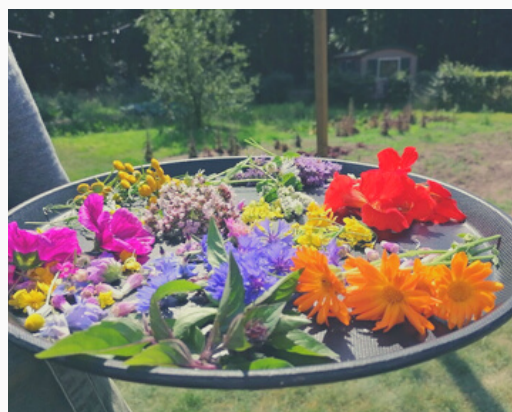
Dragon, munt, citroenmelisse, citroen-verbena, lavas, majoraan, bieslook, salie, dropplant, aardbei, basilicum, rozemarijn, eetbare bloemen zoals borage, lelie, driekleurig viooltje, kamille.

En verder nog akkergoudsbloem, duizendblad, digitalis (vingerhoedskruid), artisjok, hemelsleutel, grote papaver, koningskaars, boerenwormkruid, winterpostelein, herderstasje, kaasjeskruid, melde, en nog veel meer.....! Sinds kort aangevuld met sierui bollen en knoflook, siergras en wat ander spul.

Bloemen in de bloemenkweektuin

De verwilderde (moes)bedden bij het voedselbos zijn de laatste Hoorneboeg-werkdag opnieuw ingericht met vaste (snij)bloemplanten en grassen: Vrouwenmantel, Zilverkaars, Duizendblad (roze variant), Baltische peterselie, Herfstanemoon, Akelei, Herfstaster, Zeeuws Knoopje, Meisjesogen, Gebroken Hartje, Nagelkruid, Gipskruid, Zonnekruid, Kerstroos, Beemdkroon, Lupine, Bergamot, Lampenpoetsersgras, Zonnehoed, Salie, Pimpernel, Ruit, Aer-Ereprijs, Geranium Macrorrhizum, en Lavendel!

Elke week worden de kleine vaasjes voor het restaurant gevuld en volgend jaar hopen we op bloemen uit de kweektuin, ook voor andere locaties van de Hoorneboeg.

Het werk in 2021

Het meeste werk in de moestuin bestaat, en bestond ook weer dit jaar, natuurlijk uit de aanleg en het opschonen van de bedden; veel wieden, schoffelen, mulchen en bemesten. Dan het uitplanten en verzorgen van de moes, enkele dagen bewateren, preventieve maatregelen nemen tegen ziekten of biologische bestrijding van ziekten en vraat en ten slotte: de oogst! Verderop meer over de oogst.

Kevin heeft begin dit jaar een lage kas gebouwd, waar we van alles in hebben gezet en vooral steeds eikenboompjes uit hebben verwijderd. Ook vonden de twee koppeltjes duiven onze vroege (bloem)zaailingen helaas erg lekker. Toch konden we verschillende planten de nodige beschutting geven en komend voorjaar kunnen we meteen van alles onder het glas gaan zetten. De paden en bedden zijn dit jaar serieus vorm gegeven. De bedden zijn mooi uitgelijnd en de paden vol gestrooid met houtsnippers.

Een flinke klus en 't ziet er prachtig uit, geeft rust en overzicht en is van hulp bij het opmaken van het teeltplan voor volgend jaar.

Kevin maaide regelmatig het gras en gaat nog verder met de 'ontginning' van het laatste deel van de verwilderde tuin. Ook is er hier en daar gewerkt aan de vormgeving van de tuin (.....) qua beeld, hoogte en diepte, maar dat is nog in de ontwerpfase.

De paden van de kruidentuin zijn (dapper!) steeds ontdaan van begroeiing en hebben nu een extra laag kleigrind gekregen tezamen met hilarische oplossingen rondom het vaststampen (bij gebrek aan een wals).

We hebben langs de ezelsmuur een aanplantstrook gemaakt: één meter breed en over de hele lengte van de muur is alles onkruidvrij, gemulcht en afgedekt met stro. Zo kunnen er komend voorjaar o.a. zachte fruitsoorten en in een rij daarvoor lage planten neergezet worden. Top!

De terrassen en borders zijn aangepakt; eerder dit jaar zijn er langs de grote kas vaste planten uitgezet, onlangs is er gesnoeid (de vlinderstruik en deels snoeiwerk fruitbomen) zijn er sierbollen geplant en nog wat andere vaste planten. We hebben mooi omrande bladspiegels gemaakt onder de fruitbomen en deze bemest, zevenblad, verdwaalde aardpeer, brandnetels en braam geruimd, het bloementerras naast de tent opgeschoond (volgend jaar meer bloemetjes). Marian en Philip hebben o.a. de bessenstruiken achter de beukenhaag verzorgd.

In de kruidentuin zijn dit jaar extra citroen-verbena planten uitgezet, verouderde kruiden gesnoeid of weggehaald (o.a. peterselie, dragon) en woekeraars in toom gehouden (kweekgras, aardpeer, duizendblad, hondsdrif, enzovoort). Her en der zijn bestaande planten in groepen bij elkaar gezet (borage, kamille, driekleurig viooltje, vingerhoedskruid (digitalis) en artisjok).

Er zijn sierui bollen en knoflook gepoot, er is een begin gemaakt met aardbeienplantjes, de bieslook rand is verzorgd, dode fruitbomen zijn weggehaald, enzovoort. Volgend jaar aanvulling van kruiden als dille en roomse kervel, mierikswortel?

Verwildering?

Bepaalde delen van de (kruiden)tuin bewerken we niet tot nauwelijks omdat daar een rijkdom aan 'van alles' uit de grond omhoog komt, variërend per jaar en seizoen. Soms geven we spontaan opkomende planten de ruimte. Bijvoorbeeld dit jaar de reuze papaver, koningskaars, akkergoudsbloem. Dit vertelt ons veel over de dynamiek in de grond en bovengronds (mineralen, luchtigheid, wateropname, pH-waarde, bacteriën en schimmels, aanwezigheid van wormen en aaltjes, zaden, reactie op late vorst enz.)

Bovendien is het leuk om plantjes zoals het herderstasje en winterpostelein te laten. Het herderstasje kan gebruikt om de eerste koolwitjes af te leiden van onze kool en winterpostelein is een superfood, een goede bodembedekker en geeft stikstof af voor de daarna opkomende planten. Om maar wat te noemen.....

Ook op andere plekken in de tuin hebben we stroken aangelegd van bijvoorbeeld smeewortel en laten we venkel, rucola en mosterdbladoorschieten om zo bloemen (voor insecten) en zaden (vogels) te maken ter bevordering van de biodiversiteit.

Bodembewerking, of mulchen

Geen diep gespit want dat verstoort het bodemleven. Denk bij bodemleven ook aan belangrijke dragers en doorgevers als schimmels. Dus losharken/schoffelen en mulchen; een toplaag van organisch materiaal zoals bladeren, stro, plantenresten en oude compost aanbrengen. Deze laag voedt en bedekt de aarde, waardoor temperatuurwisselingen (zomer en winter) minder invloed hebben en het is goed voor de bodemstructuur.

Om hun weg te vinden, hebben plantwortels baat bij een kruimelige bodemstructuur. Ze worden daarbij geholpen door wormen, pissebedden, miljoenpoten en andere organismen die ondergronds druk bezig zijn met spitten, graven en wroeten en zij betrekken en verwerken de mulchlaag daarbij. Tot slot houdt een mulchlaag van zo'n kleine 10 cm veel onkruid tegen.

Biologische bestrijding

Onder biodiversiteit valt ook een toename van wantsen, rupsen, blad- en wortelluizen, woelmuizen, kevers, padden, maden, mollen, slakken, aaltjes, wormen, vlinders, zweefvliegen, lieveheerbeestjes, schimmels, roofmijten, spint, nematoden, motten en vlooien, roest en en en ... Kortom: gewenst en ongewenst bezoek of schade.

Het is zaak om nuttige beestjes aan te trekken die de plaagdiertjes opvreten of verjagen. Dit jaar hebben we wel een aanvang gemaakt met zogenaamde 'lokplanten', maar dit is nog zeer beperkt.

Het wordt een belangrijk doel voor volgend jaar: preventieve bestrijding! Dit heeft vooral met de aanplant van bepaalde bloemen te maken, met wisselteelt en combinatieteelt. Wanneer dit optimaal in evenwicht is heeft dat een enorme impact (gezonde sterke groenten) maar het is niet 'zomaar' gedaan en vraagt veel aandacht voor alles wat zich jaarlijks in de tuin afspeelt.

Bovendien blijft een moestuin natuurlijk ook reageren op weersomstandigheden. Dat houdt het allemaal lekker spannend.

Dit jaar zijn we gestart met biologische bestrijding op ziekten en vraat. Zo hebben we diverse organische giermengsels en kruiden extracten gemaakt tegen aanvallers. Hier hebben we knoflook, salie, tijm, munt, boerenwormkruid (volgend jaar ook vlier, brandnetel) voor gebruikt. En ook verstuuving van appelazijn. Zowel geur als bepaalde aanwezige stoffjes werken beschermend of afwerend. Als je hier meer over wilt weten kun je dat vinden bij een kenniskaart. Daarnaast hebben we slakkenlok bergen aangelegd en consequent handmatig rupsen en naaktslakken afgevoerd. Dit werkte allemaal heel goed, maar voorkomen is beter!

Overigens zijn er dit jaar halve moestuinen opgevreten door de niet te stuiten hoeveelheid aanwezige naaktslakken, dus we hebben het goed gedaan!

De compost en mulch uit de bakken is deze late herfst gebruikt en de bakken worden klaargemaakt voor volgend jaar.

De grote kas is voor experimenteel gebruik en kamerplanten van Kevin en Meike; de pepers en basilicum en hoe heet dat sterk ruikende Thaise kruidje? doen het erg goed. De kas is trouwens gekraakt door muizen en het worden er nu zoveel dat Meike en Kevin de strijd aan gaan.

Hoe zit het eigenlijk met de oogst en aanlevering voor het restaurant?

De eerste jaren werd de opbrengst van groenten uit de tuin niet perse als productie voor 'Bij de Tuinman' meegenomen, maar langzaamaan wordt het wat serieuzer. Kevin en Meike werden het laatste jaar regelmatig voor creatieve uitdagingen gesteld. Ook ten aanzien van de aanlevering uit de tuin.

Wat doe je bijvoorbeeld met 13 kilo groene tomaten? Chutney maken! En met de wat schrale opbrengst van bietjes ook maar experimenteren: koken en roken! Een deel van de tuinopbrengst werd gebruikt om bijzondere fermentaties en pesto's maken. En natuurlijk is er veel, zoals sla, erwten, bonen, prei, andijvie, koolrabi en kool gebruikt.

De moestuin wordt elk jaar wat volwassener, maar er is nog veel te ontdekken over hoe deze tuin het beste werkt, en zeker ook in combinatie met wat er nodig is voor de planning en menukaart van Bij de Tuinman. Zoiets kost tijd. Het is, naar mijn idee heel waardevol dat de plek een meerkoppige functie heeft, zoals experimentele aanlevering voor het restaurant, een fijne buitenwerkplaats als onderdeel van De Hoorneboeg, en boven alles staat zij gewoon mooi 'zichzelf te wezen'. Tot veel genoeg van bezoekende diertjes en mensen.

Teeltplan

Aan de hand van wat er de laatste jaren en dit jaar in de moestuin stond, is een globaal teeltplan gemaakt voor volgend jaar: wat stoppen we waar en wanneer in de grond? Daarbij is gekeken naar wisselteelt en combinatieteelt en aanplant van (lok)bloemen.

Even kort:

- Wisselteelt is het afwisselen van verschillende gewassen op de bedden. Dit om uitputting van bepaalde voedingsstoffen in de aarde te voorkomen.
- Combinatieteelt is het bij elkaar zetten van elkaar versterkende planten.

Vorige jaren hebben we vrij 'globaal' ingericht, maar voor komend jaar hebben we e.e.a. veel secuurder in beeld. Daarover in het voorjaar meer. De voorbereidingen van deze herfst en vroege winter helpen enorm om een goed plan te maken. Kevin gaat zodra het kan (na de vorst) kratten vol jong spul inkopen en volgens mij verheugt hij zich daar nu al op.

De werkzaamheden de komende weken of in ieder geval voor de vorst

- Aanleggen van 'aardbeienrug';
- Het 'taluut' bij de compostbakken ruimen;
- Oude strozak weghalen;
- Verbene en andere vorstgevoelige planten inpakken;
- Laatste boomspiegels afmaken;
- Pompoen- en palmkoolveldje opschonen;
- Gulden roede terugbrengen;
- Zevenblad in border bij de grote kas verwijderen;
- Compostbakken inrichten;
- Koud kiemers in lage kas zetten met raam;
- Laatste deel moestuin vrijmaken en voorbereiden (met compost, stro en/of karton afdekken);
- Eventueel nog kruidentuin (securer) opschonen;
- Waar nodig: potten naar binnen.

**Voor de mensen die niet bij de lunch konden zijn:
enorm bedankt voor alle inzet dit jaar!**

En hier in de luwte
is alles goed
de wind ademt
de zee danst
voor een moment
ervaar ik rust
met mijn gedachten
op de golven
kan ik gewoon
even zijn
geniet ik
heel bewust

@woordatelierlau